

Kronik

FN's internationale autistdag 2. april

I forbindelse med FN's internationale autistdag den 2. april har Børnekonsulent Ellen Bang Bourup, fra Børnerettighedsinstitutionen MIO, talt med to lærere fra folkeskolen - der gennem en årrække har undervist elever med autismespektrumforstyrrelser – om deres erfaringer.

Elever med autismespektrumforstyrrelser

Diagnoser inden for autismespektret kan være børn med aspergers syndrom, børn med infantil autisme eller atypisk autisme. Hos elever med autismespektrumforstyrrelser ses en anden adfærd, der f.eks. kan virke introvert og ængstelig, end hos andre elever, hvilket kan gøre skolens fællesskab svær at indgå i. Eleverne kan blive holdt udenfor, let blive misforstået og derfor trække sig fra fællesskabet. Elevernes sociale kompetencer og forståelse for situationer med fælles aktivitet kan desuden være begrænset, hvilket gør det svært for eleven at interessere sig for klassefællesskabet. Eleverne kan desuden have krydsdiagnoser som f.eks. autisme og ADHD, autisme og OCD (tvangshandlinger) m.fl., hvilket kan give eleven ekstra behov for støtte i hverdagen.

Efter at den nye skoleforordning (2002) – senere skolelov (2012) trådte i kraft, har elever med autisme kun mulighed for at gå i folkeskolen i 10 år - ligesom alle andre elever - da loven siger, at undervisningen ophører efter at barnet har modtaget regelmæssig undervisning i 10 år. Førhen kunne man forlænge skoleforløbet nogle år frem, så eleverne kunne få lov til modne deres kognitive udvikling, før de kom ud i samfundet.

Kognitivt (hvordan barnet lærer, forstår, husker og løser problemer i hverdagen) fungerer de fleste elever med autisme indenfor normalområdet, med de specifikke vanskeligheder den enkelte elev måtte have. Eleverne har - på lige fod med andre elever - ret til en afgangseksamen. Børn med autisme kan have svært ved at forholde sig til klassekammerater, undervisning i større classesammenhænge, fælles aktiviteter o. lign., hvilket ofte vil afstedkomme uhensigtsmæssig adfærd hos eleven. Derfor er det nødvendigt, at man i folkeskolens undervisning af elever med autisme planlægger undervisningen på en særlig måde, der tager hensyn til elevens behov, således eleven kan gå ud af folkeskolen med en eksamen.

"Hvordan man kan forberede de unge, der er kognitiv bagud til erhvervslivet, når nogle af dem har en kognitiv udvikling som en 9-årig? Hvordan kan man leve op til bekendtgørelsen om specialundervisning, hvor der bl.a. står, at man skal støtte eleven ved overgang fra skole til samfund og erhvervsliv", spørger de to folkeskolelærere under samtalen med Børnekonsulent Ellen Bang Bourup.

Folkeskolens formål og grundlag § 2, stk. 3:

"Folkeskolens undervisning skal give eleven mulighed for at tilegne sig nyttige kundskaber, arbejdsformer og faglige kompetencer, at udvikle individuelle evner og forberede sig til uddannelse og erhverv samt at tilegne sig alsidige udtryksformer og sproglig kompetence"

I forhold til spørgsmålet om inklusion i folkeskolen, mener lærerne, at folkeskole i dag endnu ikke er klar, da der ofte ses en generel mangel på handicapforståelse hos ansatte på skolerne. Folkeskolelærerne fortsætter: *"Vi har mødt og oplevet elever, der har gået i en såkaldt almen klasse de første 3 – 4 år af deres skolegang, før de fik diagnosen autisme. Nogle af disse elever er fagligt velfungerende, men er ofte traumatiserede af de oplevelser, de har haft de første skoleår, så de nægter at få undervisning i et eller nogle fag i de såkaldte almene klasser. Selvom inklusion ikke kun handler om at inkludere alle elever i samme klasse, kan lærerne ikke forestille sig en elev med autisme inkluderet i en såkaldt almen klasse med 20 - 24 elever. Der vil forekomme alt for meget uro og for mange forstyrrelser for eleven. I stedet ville det være ideelt, at der oprettes en skole for autister, hvor man kunne arbejde konstruktivt med dem og forberede dem til at komme ud i samfundet".*

Alle børn har ret til skolegang

FN's Konvention om Barnets Rettigheder har afstedkommet, at alle elever -diagnose eller ej - har ret til ikke-diskrimination, hvilket har betydet, at flere børn med handicap og diagnoser har ret til at blive inkluderet i den almindelige folkeskole med undervisning, hvor særlige metoder og pædagogikker anvendes. Hvis eleven med autisme indgår i den almindelige folkeskoleklasse, skal man sikre sig, at eleven støttes af en lærer med særlig indsigt i det skolepædagogiske arbejde med disse børn. Elever der indgår i klasseundervisning med ligesindede elever (specialklasser for elever med autisme) har også ret til en særlig planlagt undervisning, der giver eleven de bedste forudsætninger for at få en afgangseksamen. Eleverne har et stort behov for en fast struktur, forudsigelighed og planlagte tydelige mål - også når eksamener planlægges. Målet med en afgangseksamen er ikke at sidestille eleven med autisme med andre elever i folkeskolen, men at øge elevens livskvalitet - også efter folkeskolen. Elever med autisme har ret til at få en eksamen i de skolefag, eleven kan arbejde med. Eleven kan i skolegangen desuden lære færdigheder, som gør den almindelige hverdag nemmere. Som eksempel kan eleverne med autisme ikke på samme måde som andre elever forstå sociale spilleregler; eleven kan dog lære, hvilken adfærd der afstedkommer hvilke reaktioner, og dette vil være til gavn for eleven efter folkeskolen, når eleven skal indgå i en almindelig hverdag.

Unge med autisme har også drømme

Ikke alle børn og unge med autisme kan klare en trinprøve i 3. og 7. klassetrin eller tage folkeskolens afgangsprøve grundet deres handicap. *"Nogle af de mere velfungerende autister kan klare at komme på efterskoleophold i Danmark",* fortæller en af lærerne og fortsætter: *"Ud af en specialklasse på ca. 8 elever er der som regel en, der ikke får sin drøm opfyldt bl.a. på grund af mangel på koordinering og samarbejde af den ene eller anden slags".*

Det vil hermed sige, at den unge har endt sin uddannelseskariere i en alder af kun 15 år. Hvad skal de unge så? Er vedkommende blevet spurgt, hvad han/hun vil? Er samfundet gearet til at tage imod unge med autismespektrumforstyrrelser? Kan den unge få et arbejde med indhold og som giver mening? Kan den

unge klare arbejdet eller efterlades han/hun til sig selv? Eller skal den unge med autisme vente på at blive 18 år og få sin førtidspension?

I bekendtgørelsen om hjælp til personer med vidtgående handicap står der bl.a., at når en person med vidtgående handicap har fuldført sin folkeskole, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en handleplan for det videre uddannelses- eller arbejdsforløb i samarbejde med personen, der har et handicap. Følges bekendtgørelsen i praksis? Og bliver de unge inddraget desangående?

Ligesom alle andre har børn og unge med autismspektrumforstyrrelser ret til et meningsfuldt liv, hvor de bliver motiveret og inddraget i de ting og sager, der vedrører dem.

Foruden uddannelseskarreren fortæller de to folkeskolelærere, at der er mangel på fritidstilbud for de unge med autisme. De er ofte overladt til sig selv. Lærerne pointerer dog, at der er fritidstilbud for de yngste skolesøgende elever med autisme.

MIO opfordrer til at se på menneskesynet

I MIO har vi erfaret, at nogle unge autister, som er startet på en uddannelse, er stoppet igen grundet mangel på handicapforståelse fra studiestedet. Der er ikke taget højde for de særlige behov, som en person med et vidtgående handicap, som f.eks. autisme, kan have.

Er det de studerende, der skal tilpasse sig uddannelsesstederne eller er det mon uddannelsesstederne, der skal tilpasse sig de studerende? Vi er alle unikke individer og vi er hver især særlige. Hvad er det for et menneskesyn uddannelsesstederne og samfundet har? Er tiden inde til at få vores menneskesyn revideret?

Ifølge FN's Konvention om Barnets Rettigheder har et barn (et menneske der er under 18 år) ret til at gå i skole og få en uddannelse. Børn med handicap har de samme rettigheder som alle andre børn og samtidig har disse børn med handicap, ligeledes nogle særlige rettigheder, som f.eks. omhandler omsorg og bistand.

Alle børn har ret til ikke-diskrimination og ligestilling.

Børnekonsulent ved MIO, Ellen Bang Bourup

AC-fuldmægtig ved MIO, Camilla Nymand Petersen